

МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗЕМЈОДЕЛСТВО, ШУМАРСТВО И ВОДОСТОПАНСТВО

Врз основа на член 69 алинеја 2 од Законот за здравјето на растенијата („Службен весник на Република Македонија“ број 29/05, 81/08, 20/09, 57/10 и 17/11), министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство донесе

НАРЕДБА ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА МЕЃУНАРОДНИОТ СТАНДАРД ЗА НАСОКИ ПРИ ИЗВОЗ, ТРАНСПОРТ, УВОЗ И ОСЛОБОДУВАЊЕ НА АГЕНСИ ЗА БИОЛОШКА КОНТРОЛА И ОСТАНАТИ КОРИСНИ ОРГАНИЗМИ БР. 3

Член 1

Со оваа наредба се пропишува начинот на спроведување на меѓународниот стандард за насоки при извоз, транспорт, увоз и ослободување на агенси за биолошка контрола и останати корисни организми бр.3.

Член 2

Во постапката за извоз, транспорт и ослободување на агенси за биолошка контрола и останати корисни организми може да се примени меѓународниот стандард за насоки при извоз, транспорт, увоз и ослободување на агенси за биолошка контрола и останати корисни организми бр.3 кој е даден во Прилог и составен дел на оваа наредба.

Член 3

Оваа наредба влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр.17-544/ 7

Министер за земјоделство,

октомври2011

година

шумарство и

водостопанство,

Скопје

Љупчо Димовски, с.р.

НАСОКИ ПРИ ИЗВОЗ, ТРАНСПОРТ, УВОЗ И ОСЛОБОДУВАЊЕ НА АГЕНСИ ЗА
БИОЛОШКА КОНТРОЛА И ОСТАНАТИ КОРИСНИ ОРГАНИЗМИ
(Фитосанитарна мерка бр. 3)

2005

ОДОБРЕНО

Овој стандард за првпат е одобрен на 28-та седница на Конференцијата на ФАО во ноември 1997 година, под наслов „Правила за увоз и ослободување на екзотични агенси за биолошка контрола“. Првата верзија е одобрена од страна на привремената Комисија за фитосанитарни мерки во април 2005 година, како фитосанитарна мерка ISPM број 3.

ВОВЕД

ОБЕМ

Овој стандард¹ ги пропишува насоките за справување со ризик при извоз, транспорт, увоз и ослободување на агенси за биолошка контрола и останати корисни организми. Тој ги опфаќа и одговорностите на договорните страни на IPPC, Националната организација за заштита на растенијата (NPPO) или други одговорни надлежни органи, увозници и извозници (како што се пропишани во стандардот). Стандардот се однесува на агенсите за биолошка контрола, кои се саморазмножуваат (паразитоиди, предатори, паразити, нематоди, фитофагни организми и патогени: габи, бактерии и вируси), стерилни инсекти и останати корисни организми (род: *mycorrhizae* и поленатори), вклучувајќи ги и пакуваните односно комерцијално формулираните производи. Одредбите исто така вклучуваат и увоз за истражувања во карантински објекти на алохтони агенси за биолошка контрола и останати корисни организми.

Овој стандард не ги опфаќа живите модифицирани организми, регистрацијата на биолошки пестициди (биопестициди), како и микробиолошките агенси кои се наменети за контрола на штетни организми и 'рбетници.

ЛИТЕРАТУРА

Convention on Biological Diversity, 1992. CBD, Montreal.
Glossary of phytosanitary terms, 2004. ISPM No. 5, FAO, Rome.
Guidelines for pest risk analysis, 1996. ISPM No. 2, FAO, Rome.
Guidelines for phytosanitary certificates, 2001. ISPM No. 12, FAO, Rome.
Guidelines for a phytosanitary import regulatory system, 2004. ISPM No. 20, FAO, Rome.
Guidelines on lists of regulated pests, 2003. ISPM No. 19, FAO, Rome.
International Plant Protection Convention, 1997. FAO, Rome.
Pest reporting, 2002. ISPM No. 17, FAO, Rome.
Pest risk analysis for quarantine pests including analysis of environmental risks and living modified organisms, 2004. ISPM No. 11, FAO, Rome.

¹ Стандардот нема да влијае на правата или обврските на договорните страни за други меѓународни договори. Одредбите на други меѓународни договори можат да бидат применливи кај Конвенцијата на Биолошка разновидност.

ДЕФИНИЦИИ

Дефиниции за фитосанитарните термини кои се користат во овој стандард, може да се најдат во ISPM број 5 (Речник на фитосанитарни термини).

ПРЕГЛЕД НА УСЛОВИТЕ

Овој стандард е донесен за да се обезбеди и олесни извозот, транспортот, увозот и ослободувањето на агенси за биолошка контрола и останати корисни организми. Одговорностите кои се однесуваат на овој стандард треба да се почитуваат од договорните страни, Националната организација за заштита на растенијата (NPPOs) или другите надлежни органи, како и од увозниците и извозниците.

Договорните страни или нивните овластени претставници, треба да се придржуваат и да ги имплементираат соодветните фитосанитарни мерки кои се однесуваат на извозот, транспортот, увозот и ослободувањето на агенси за биолошка контрола и останати корисни организми, а по потреба и прашањата кои се однесуваат на одобренјата за увоз.

Како што е предвидено во овој стандард, Националната организација за заштита на растенијата или друг надлежен орган треба да:

- врши анализа за ризик од штетни организми на агенсите за биолошка контрола и останати корисни организми, пред да се увезат или пред да се ослободат;
- гарантира усогласеност на фитосанитарните барања на земјата-увозник, кога се извезува со сертификат.
- добива, дава и оценува валидна документација, која е релевантна при извоз, транспорт, увоз или ослободување на агенсите за биолошка контрола и останати корисни организми;
- обезбеди, дека агенсите за биолошка контрола и останатите корисни организми се внесени во одредените карантински објекти, во објектите за масовно одгледување или е преминато директно на нивно ослободување во областа и
- обезбеди следење на ослободените агенси за биолошка контрола или останатите корисни организми, со цел да се оцени влијанието врз дадените и останатите организми.

Одговорностите и препораките на извозниците вклучуваат и безбедност, дека пратките со агенси за биолошка контрола и останати корисни организми се усогласени со фитосанитарните барања за увоз на земјата-увозник, релевантните меѓународни стандарди, безбедно пакување на пратките, како и валидна документација за агенсите за биолошка контрола или останатите корисни организми.

Одговорностите и препораките за увозниците вклучуваат и обезбедување на валидна документација за дадениот штетен организам и агенсот за биолошка контрола или за друг корисен организам. Ова документација е релевантна за Националната организација за заштита на растенијата или за друг надлежен орган на земјата-увозник.

ИСТОРИЈАТ

Меѓународната конвенција за заштита на растенијата (IPPC) се базира на обезбедување заедничка и ефикасна акција со цел да се спречи ширење и внесување на штетни организми за растенијата и растителните производи, како и презентирање на соодветни мерки за нивна контрола (Член 1 од IPPC, 1997). Во овој контекст, одредбите на IPPC се однесуваат на било кој организам/ домаќин кој е способен за одржување или ширење на растителни штетни организми, особено кога е инволвиран и меѓународниот транспорт (Член 1 од IPPC, 1997).

IPPC (1997) ја има следната одредба, која се однесува на регулирање на агенсите за биолошка контрола и останати корисни организми. Членот 7.1 гласи:

„Со цел спречување на внесување и/или ширење на регулирани штетни организми на нивните територии, договорните страни треба да имаат неприкосновено овластување за регулирање, во согласност со важечките меѓународни договори, влез на растенија и растителни производи и други објекти и предмети и за таа цел може да го: ...

в) забранат или да го ограничат движењето на регулираните штетни организми на нивните територии;

г) забранат или да го ограничат движењето на агенсите за биолошка контрола и останати организми, кои се сметаат за штетни организми од фитосанитарна гледна точка, а се потврдени како корисни на нивните територии.“

Делот 4.1 од ISPM бр 20 (Упатство за фитосанитарен регулативен систем за увоз), содржи референца за регулирањето на агенси за биолошка контрола, која гласи: „Увезената стока која може да биде регулирана, вклучува делови кои можат да бидат нападнати или заразени со регулирани штетни организми. Во продолжение се дадени примери на регулирани делови... штетни организми и агенси за биолошка контрола.“

Овој преглед на ISPM број 3 дава упатства кои се однесуваат на фитосанитарните мерки, како и препорачаните упатства за безбедно користење на агенсите за биолошка контрола и останати корисни организми. Во некои случаи, опсегот на овие упатства може да се прошири и надвор од обемот и одредбите на IPPC, како што е наведено погоре. На пример, иако во прв план на овој стандард се штетните организми, „сигурна“ употреба, како што е предвидено во стандардот е со намера да се интерпретира во поширока смисла на зборот, односно минимизирање на другите не-фитосанитарни негативни ефекти. Стандардот ја вклучува и можноста новите внесени агенси за биолошка контрола првенствено да влијаат на останатите организми, но тоа резултира со штетни последици врз растителните видови или здравјето на растенијата во живеалиштата или екосистемите. Секако ова не е со намера, дека некој аспект на овој стандард ќе го смени на било кој начин опфатот или обврските на Националната организација за заштита на растенијата кои се содржани во новиот пречистен текст на IPPC (1997) или содржана во која било од другите фитосанитарни мерки (ISPM).

Структурата на овој ревидиран стандард во голема мера ја следи истата структура на изворниот ISPM број 3, а неговата содржина се базира првенствено на справување со ризикот кој се однесува на употребата на агенси за биолошка контрола и останати корисни организми. Познато е дека постоечките стандарди за анализа на ризик од штетни организми (ISPM број 2: Упатство за анализа на ризик од штетен организам и ISPM број 11: Анализа на ризик од карантински штетни организми, вклучувајќи и анализа на ризиците по животната средина и живите модифицирани организми, 2004) ги даваат соодветните основни постапки за проценување на ризикот од штетни организми за агенсите за биолошка контрола и останати корисни организми. Особено, ISPM број 11 вклучува одредби за процена на ризик од штетни организми кои се однесуваат на ризиците по животната средина, и овој аспект ја оправдува загриженоста за животната средина, која се однесува на употребата на агенси за биолошка контрола.

IPPC (1997) ги зема во предвид меѓународно одобрените принципи за заштита на животната средина (преамбула). Нејзината намена вклучува промовирање на соодветни фитосанитарни мерки (член 1.1). При вршење на анализа на ризик од штетни организми во согласност со оваа и друга соодветна ISPM мерка, како и при развивање и примена на сродни фитосанитарни мерки, договорните страни треба да ја имаат предвид и можноста

за пошироко влијание врз животната средина како резултат на ослободување на агенсите за биолошка контрола и останати корисни организми² (влијанија врз останати без'рбетници).

Поголемиот дел од овој стандард се заснова на претпоставка дека агентот за биолошка контрола или останат корисен организам може и самиот да претставува потенцијален штетен организам, и во тој случај се применува член 7.1с од IPPC (1997), бидејќи договорните страни можат да го забранат или ограничат движењето на регулираните штетни организми на нивните територии. Во некои случаи, агенсите за биолошка контрола и останати корисни организми се однесуваат како носители или вектори на растителни штетни организми, хиперпаразити, хиперпаразити и ентомофаги.

Во овој случај агенсите за биолошка контрола и останати корисни организми, треба да се сметаат како регулирани членови, како што е опишано во член 7.1 на IPPC (1997) и ISPM бр. 20: Упатства за фитосанитарен регулаторен систем при увоз.

ЦЕЛ НА СТАНДАРДОТ

Цели на стандардот се:

- а) Да се олесни безбеден извоз, транспорт, увоз и ослободување на агенсите за биолошка контрола и останати корисни организми, преку давање упатства на сите инволвирани јавни и приватни институции, преку развивање на националното законодавство, особено онаму каде што не постои.
- б) Да ја пропише потребната соработка меѓу земјите увозници и земјите извозници, така што:
 - да добиваат бенефиции од користење на агенсите за биолошка контрола и останати корисни организми, со минимални несакани ефекти и
 - да се промовираат постапки кои осигуруваат ефикасна и сигурна употреба, додека пак се намалува ризикот врз средината од несоодветно ракување или употреба.

Упатствата за поддршка на овие цели се пропишани, така што треба да:

- поттикнуваат одговорност во трговските постапки;
- помагаат на земјите да направат регулативи, кои ќе обезбедат сигурно ракување, оценка и употреба на агенсите за биолошка контрола и останати корисни организми;
- обезбедат препораки за управување со ризик, за безбеден извоз, транспорт, увоз и ослободување на агенсите за биолошка контрола и останати корисни организми и
- промовира сигурна употреба на агенсите за биолошка контрола и останати корисни организми.

УСЛОВИ

1. НАЗНАЧУВАЊЕ НА НАДЕЛЕЖЕН ОРГАН И ОПИС НА ОПШТИ ОДГОВОРНОСТИ

1.1 ДОГОВОРНИ СТРАНИ

Договорните страни треба да назначат компетентен орган (најчесто нивната Национална организација за заштита на растенијата), кој ќе биде одговорен за сертификација при извоз, да го регулира увозот или ослободувањето на агенсите за биолошка контрола и останатите корисни организми, со примена на релевантните фитосанитарни мерки и процедури.

² Располагање со стручност, опременост и учество во меѓународни форуми, со компетентност во областа на ризиците по животната средина треба да се земат предвид како соодветни.

Договорните страни треба да имаат одредби за имплементирање на соодветни фитосанитарни мерки за извоз, транспорт, увоз или ослободување на агенсии за биолошка контрола и останати корисни организми.

1.2 ОПШТИ ОДГОВОРНОСТИ

Националната организација за заштита на растенијата треба да утврди постапки за имплементирање на овој стандард, вклучувајќи ја и проценката на релевантната документација, прецизирано во делот 4.

Националната организација за заштита на растенијата или друг надлежен орган треба да:

- врши анализа на ризик од штетни организми пред увоз или ослободување на агенсии за биолошка контрола и останати корисни организми;
- осигури дека регулативите на земјата увозник се усогласени, кога се извезува со фитосанитарен сертификат;
- дава и оценува соодветна документација, која е задолжителна при извоз, транспорт, увоз или при ослободување на агенсии за биолошка контрола и останати корисни организми;
- обезбеди дека агенсии за биолошка контрола и останати корисни организми се однесени во одредените карантински објекти, пренесени во објектите за масовно одгледување или пуштени во областа;
- осигура дека увозниците, а по потреба и извозниците ги исполнуваат своите обврски и
- ги разгледа можните влијанија врз животната средина, како што е влијанието врз безбедностите.

Националната организација за заштита на растенијата или друг надлежен орган треба да одржува комуникација, по потреба да ги координира релевантните договорни страни, вклучувајќи ги и другите надлежните органи, за:

- карактеристиките на агенсии за биолошка контрола и други корисни организми;
- процената на ризици, вклучувајќи ги ризиците по животната средина;
- етикетање, пакување и чување за време на транспорт;
- испраќање и постапки при ракување;
- дистрибуција и трговија;
- ослободување;
- оценување на ефикасноста;
- размена на информации и
- појава на неочекувани и/или штетни случаи, вклучувајќи и преземање на помошни мерки.

2. АНАЛИЗА НА РИЗИК ОД ШТЕТНИ ОРГАНИЗМИ

Националната организација за заштита на растенијата на земјата-увозник утврдува дали дадениот организам ќе биде земен како примерок за анализа на ризик од штетни организми (PRA - pest risk analysis). Националната организација за заштита на растенијата или друг надлежен орган се одговорни за исполнување на националните законски услови, но тоа не треба да биде обврска на IPPC.

Проценката на ризикот од штетни организми треба да биде спроведена во согласност со ISPM бр. 2 (Упатство за анализа на ризик од штетни организми) и/или фаза 2 од ISPM бр. 11 (Анализа на ризик на карантински штетни организми, вклучувајќи и анализа на ризиците на животната средина и живите модифицирани организми, 2004). При тоа се земаат во предвид несигурноста и потенцијалните последици врз средината, како што е предвидено во тие стандарди. Во прилог на вршење на процената на ризикот на штетни

организми, договорните страни треба да ги имаат во предвид и можните влијанија врз животната средина, посебно влијанието врз без'рбетниците, кои не се предмет на проценка.

Повеќето договорни страни бараат Анализата на ризикот од штетни организми да биде завршена со соодветна постапка пред да се увезе, како што е опишано во ISPM бр. 20 (Упатства за фитосанитарен регулативен систем за увоз), така да преку Анализата на ризикот од штетни организми се бара да се утврди дали со истите треба да се регулира јачината на фитосанитарни мерки кои треба да бидат преземени против нив. Каде што е применливо, ако анализата на ризик на одреден штетен организам не е спроведена или завршена пред увозот, истата треба да се заврши пред ослободувањето (види дел 7). Сепак, се знае дека агенсите за биолошка контрола и останати корисни организми, кои требаат да се увезат за истражување и оценување, треба прво да се внесат во безбедните објекти, а потоа да се ослободат. ISPM бр. 20, исто така, наведува дека договорните страни можат да направат посебна одредба за увоз на агенси за биолошка контрола и останати корисни организми за научни истражувања и дека таквиот увоз треба да биде предмет за обезбедување на соодветни заштитни мерки. Националната организација за заштита на растенијата треба да биде подготвена за таков увоз и доколку е потребно, спроведување на целосна Анализа на ризик од штетни организми, во согласност со ISPM бр. 11 (Анализа на ризик од карантински штетни организми, вклучувајќи и анализа на ризиците на животната средина и живи модифицирани организми, 2004) која ќе биде завршена пред да се ослободат. Кога ќе се идентификуваат не-фитосанитарните ризици, тогаш треба да бидат информирани и соодветните надлежни органи за преземање на соодветни мерки.

Исто така е важно да бидат извршени дополнителни научни истражувања кај земјата извозник, пред увоз на агенси за биолошка контрола или останати корисни организми, со цел да се потврди точноста и веродостојноста на проценетиот ризик. Меѓу другите опции, Националната организација за заштита на растенијата може да ги разгледа можностите за такви научни истражувања во соработка со органите на земјата-извозник и во согласност со соодветните процедури и прописи.

3. ОДГОВОРНОСТИ НА ДОГОВОРНИТЕ СТРАНИ ПРЕД УВОЗ

3.1. ОДГОВОРНОСТИ НА ДОГОВОРНАТА СТРАНА УВОЗНИК

Договорната страна – увозник, Националната организација за заштита на растенијата или друг надлежен орган, треба да:

3.1.1. Биде одговорна и усогласена со овој стандард, да воведи неопходни фитосанитарни мерки за регулирање на увозот, транспортот или ослободувањето на агенси за биолошка контрола и останати корисни организми во својата земја и да донесе одредба за нивно ефективно спроведување.

3.1.2. Врши проценка на документација на дадените штетни организми и на агенсите за биолошка контрола и останати корисни организми, доставени од страна на увозникот (види дел 4) во однос на степенот на прифатлив ризик. Договорната страна треба да преземе соодветни фитосанитарни мерки при увоз, транспорт, карантински објекти (вклучувајќи одобрување за истражувачките објекти, како и фитосанитарни мерки за контрола и користење) или ослободување на агенси за биолошка контрола, соодветно на проценетиот ризик. Ако агенсот за биолошка контрола или останат корисен организам е веќе присутен во земјата, регулирањето ќе биде потребно само за да се потврди дека не постои зараза или

напаѓање од овој организам, или дека вкрстувањето со алохтони генотипови од истиот вид нема да резултира со нови фитосанитарни ризици. Поради овие причини масовното ослободување може да се ограничи.

3.1.3 Бројни регулативи наведуваат услови, кои треба да бидат исполнети од страна на земјата-извозник, извозникот и увозникот.³

Каде што е соодветно, вклучуваат:

- издавање на одобрение како придружен документ (дозвола за увоз или лиценца);
- фитосанитарна сертификација, во согласност со ISPM број 12 (Упатства за фитосанитарни сертификати);
- посебен документ за сертификација;
- овластена идентификација на организми, за време на карантин и обезбедување на референтен примерок;
- спецификација на изворот на агенсот за биолошка контрола или останат корисен организам, вклучувајќи го и потеклото и/или местото на производство, каде што е потребно;
- мерки на претпазливост, кои треба да се преземат за изолација на природните непријатели на агенсот за биолошка контрола или останати корисни организми и на контаминација или заразување;
- услови кои се однесуваат на пакувањето за испорака за време на транспортот и складирањето;
- постапки при распакување;
- валидност на документацијата;
- проверка на содржината на пратките;
- условите под кои може да се отвори пакетот;
- ознака на местата на влез;
- идентификација на лицето или организацијата која ја прима пратката и
- услови за објектите, во кои можат да се чуваат агенсите за биолошка контрола или останати корисни организми.

3.1.4. Обезбедување на документацијата во согласност со постапката за:

- анализа на ризик од штетни организми;
- увоз (идентитет, потекло, датуми);
- негување, одгледување или размножување;
- ослободување (ослободена количина, датуми, локации) и
- други релевантни податоци.

Таквата евиденција може да биде достапна на располагање на научната заедница и на јавноста, но при тоа треба да се заштитат правата на сопственост на податоците.

3.1.5. Обезбедување на влез на пратки, движење до бараното место преку карантински објекти. Доколку земјата нема обезбедени карантински објекти, увоз може да се врши и преку карантинска станица на трета земја, која е призната од договорната страна-увозник.

3.1.6 Со анализа на ризик од штетни организми се поврзува веројатноста на внесување други организми преку биолошка контрола. Согледувањата (земајќи ги во предвид принципите на потребите и минималното влијание) треба да ги опфатат и фитосанитарните мерки, со кои се бара одгледување на увезените агенси за биолошка

³ Одредби на другите меѓународни договори кои можат да се однесуваат на увозот на контролирани биолошки агенси или останати корисни организми (Конвенцијата за биолошка разновидност).

контрола и останати корисни организми во карантин, пред нивното ослободување. Одгледувањето на најмалку една генерација, треба да обезбеди чистота на културата и изолирање од хиперпаразитите, патогените или штетните организми, како и олеснување при нивната идентификација. Ова е особено препорачливо кога агенсите за биолошка контрола и останати корисни организми се собираат непосредно од природата.

3.1.7 Треба да се обезбедат колекции на автентични определени референтни примероци од увезени агенци за биолошка контрола или останати корисни организми, како и домаќини. Препорачливо е да се дадат повеќе примероци, за да се прилагодат на природните разновидности.

3.1.8 Во случај на техника со стерилни инсекти, стерилниот инсект треба да биде обележан, за да се разликува од дивниот инсект.

3.1.9 Преку анализа на ризик на штетни организми (во согласност со принципите на потреба и минимално влијание), после првиот увоз или ослободување, односно при следните увезувања на ист агенс за биолошка контрола или останат корисен организам, можат да биде изземени од некои или од сите услови за увоз. Исто така, треба да се смета и на објавување на листи на одобрени и забранети агенци за биолошка контрола и останати корисни организми. Агенсите за биолошка контрола кои се забранети, треба да бидат вклучени во листите на регулираните штетни организми (основан и ажуриран од страна на договорните страни во согласност со IPPC 1997 и ISPM број 19: Упатство за листи на регулираните штетни организми).

3.2 НАДЛЕЖНОСТИ НА НАЦИОНАЛНАТА ОРГАНИЗАЦИЈА ЗА ЗАШТИТА НА РАСТЕНИЈАТА НА ЗЕМЈАТА ИЗВОЗНИК

Националната организација за заштита на растенијата на земјата-извозник треба да обезбеди дека фитосанитарните услови за увоз на земјата-увозник се задоволени и дека фитосанитарните сертификати се издадени во согласност со ISPM број 12 (Упатства за фитосанитарни сертификати, кои се барани од страна на земјата - увозник за пратките на агенци за биолошка контрола или останати корисни организми), ако истите се сметаат за потенцијални штетни организми или вектори за пренос на штетни организмите на растенијата.

Националната организација за заштита на растенијата е насочена да ги следи елементите кои се соодветни од овој стандард во земји каде што нема законодавство, кое се однесува на увоз на агенци за биолошка контрола и останати корисни организми.

4. ПРОПИШАНИ ОДГОВОРНОСТИ НА УВОЗНИКОТ ПРЕД ДА ИЗВРШИ УВОЗ

4.1 ПРОПИШАНИ УСЛОВИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА ОДРЕДЕНИ ОРГАНИЗМИ

Пред првиот увоз, увозникот на агенци за биолошка контрола или останати корисни организми треба да обезбеди информација која што се бара од страна на Националната организација за заштита на растенијата или друг надлежен орган на договорната страна - увозник. За сите агенци за биолошка контрола или останати корисни организми, оваа информација вклучува точна идентификација на дадениот организам, на ниво на вид. Кога агенсот за биолошка контрола е увезен и е наменет за контрола на штетен организам, информацијата за дадениот штетен организам може да содржи:

- негова светска распространетост и можното потекло;
- негова позната биологија и екологија;

- достапна информација за неговата економска важност и влијание врз околината;
- можни придобивки и конфликтни интереси при неговата употреба и
- познатите природни непријатели, антагонисти и други агенси за биолошка контрола или конкуренти на одредениот штетен организам, кои се веќе присутни или користени, наменети за ослободување во областа или во другите делови на светот.

За сите агенси за биолошка контрола или останати корисни организми, информациите кои се релевантни за Анализа на ризик од штетни организми, исто така можат да бидат побарани и од Националната организација за заштита на растенијата или од друг надлежен орган од договорната страна-увозник.

4.2 ПРОПИШАНИ УСЛОВИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА АГЕНСИТЕ ЗА БИОЛОШКА КОНТРОЛА ИЛИ ОСТАНАТИ КОРИСНИ ОРГАНИЗМИ

Пред првиот увоз, увозникот на агенси за биолошка контрола или останати корисни организми, треба да се договори со извозникот, за да обезбеди документација придружена со соодветни научни препораки од Националната организација за заштита на растенијата или друг надлежен орган на договорната земја-увозник со информации за агентот за биолошка контрола или останат корисен организам, вклучувајќи:

- опис на агентот за биолошка контрола или останат корисен организам, за да се овозможи неговата точна идентификација, најмалку до ниво на вид;
- преглед на сите достапни информации за неговото потекло, светската распространетост, биологијата, природните непријатели, хиперпаразитите и влијанието во областа на транспортот;
- достапни информации за спецификите на домаќинот (посебно на листата на потврдени домаќини) на агентот за биолошка контрола или корисен организам и за потенцијалните опасности врз останатите домаќини и
- опис на природните непријатели и загадувачи на агентот и потребните процедури за нивно елиминирање од лабораториските колонии. Ова вклучува соодветни постапки за прецизна идентификација, а доколку е потребно, елиминирање на домаќинот од културата врз која бил одгледуван контролираниот биолошки агент или корисен организам. Исто така треба да бидат обезбедени целосни информации за сите фитосанитарни мерки кои се преземени пред испорака.

4.3 ПРОПИШАНИ УСЛОВИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА ПОТЕНЦИЈАЛНИ ОПАСНОСТИ И ИТНИ АКЦИИ

Пред првиот увоз, увозникот на агенси за биолошка контрола или останати корисни организми, должен е да обезбеди документација од Националната организација за заштита на растенијата или друг надлежен орган за:

- да се идентификуваат потенцијалните здравствени ризици и да се анализираат ризиците⁴ врз персоналот кој е изложен при ракување со агенси за биолошка контрола или останати корисни организми под лабораториски, производствени и применливи услови и
- деталните планови за дејствување во итни случаи или за веќе постоечки процедури, при неочекувани несакани ситуации.

⁴ Поседување стручност, опрема и учество во меѓународни форуми, со компетентност во областа на ризиците по човековото здравје кои треба да се земат предвид како соодветни.

4.4 ПРОПИШАНИ УСЛОВИ ЗА ИСТРАЖУВАЊА ВО КАРАНТИН

Увозникот на агенси за биолошка контрола или останати корисни организми кои се одредени за истражувања во карантин, треба да обезбеди информации, како што е опишано во точките од 4.1-4.3. Познато е дека собраните организми од природа од страна на истражувачите во првата пратка не можат да ги опишат потенцијалните агенси за биолошка контрола, имајќи ја во предвид нивната точна таксономска припадност, домаќинот, влијанието на останатите организми, распространетост, биологијата, влијанието на подрачје на распространетост и сл. Оваа информација ќе се утврди, откако дадениот агенс за биолошка контрола ќе се проучи под карантинска безбедност.

Истражувачот во корелација со карантинскиот објект кој се користи, треба да ги обезбеди следниве информации:

- природата на материјалот предложен за увоз;
- типот на истражување кое треба да се спроведе;
- детален опис на објектите за одгледување (вклучувајќи ја безбедноста, компетентноста и квалификациите на кадарот) и
- план за итни случаи, кој ќе се имплементира во случај на бегство од објектот.

Оваа информација треба да се бара од страна на Националната организација за заштита на растенијата или друг надлежен орган пред да биде одобрено истражувањето. Националната организација за заштита на растенијата или друг надлежен орган може да ја потврди точноста на дадените документи, да ги прегледа објектите, може да бара и измени, ако се неопходни.

5. ОДГОВОРНОСТИ НА ИЗВОЗНИКОТ

Извозникот на агенси за биолошка контрола или останати корисни организми, се наложува да гарантира дека:

- сите фитосанитарни услови за увоз, кои се наведени во прописите на земјата увозник или на одобрение за увоз, се исполнети (види дел 3.2, каде се опишани поврзаните одговорности на Националната организација за заштита на растенијата);
- целосната валидна документација да ја придружуваат пратката;
- пакувањето е безбедно со цел да се спречи ослободувањето и
- организмите за СИТ се третирани, за да се постигне потребната стерилност за целите на СИТ (користење на зрачење со бараната минимално-апсорбирана доза). Третманот што се користи и показателот за ефикасност на стерилизацијата, исто така, треба да бидат обезбедени.

5.1 ПОСЕБНИ ОДГОВОРНОСТИ ВО ВРСКА СО ОРГАНИЗМИ НАМЕНЕТИ ЗА МАСОВНО ОСЛОБОДУВАЊЕ

Извозниците на агенси за биолошка контрола или останати корисни организми за масовно ослободување, треба да обезбедат документација за преземените мерки, како би се обезбедило дека нивото на загадување е прифатливо за Националната организација за заштита на растенијата на земјата-увозник или друг надлежен орган и не е надминато.

6. ОДГОВОРНОСТИ НА НАЦИОНАЛНАТА ОРГАНИЗАЦИЈА ЗА ЗАШТИТА НА РАСТЕНИЈАТА ИЛИ ДРУГ НАДЛЕЖЕН ОРГАН НА ЗЕМЈАТА-УВОЗНИК (ДОГОВОРНА СТРАНА ПРИ УВОЗ)

6.1. ПРЕГЛЕД

Според потреба (види дел 3.1.5), после проверката на документацијата, треба да се врши официјален преглед на пријавените карантински објекти.

6. 2. КАРАНТИН

Националната организација за заштита на растенијата треба да утврди дали агенсите за биолошка контрола или останати корисни организми се одгледувани во карантин (види дел 3.1.6), доволно долго, колку што се смета за неопходно.

6. 3. ОСЛОБОДУВАЊЕ

Националната организација за заштита на растенијата или друг надлежен орган може да дозволи агенсите за биолошка контрола или останати корисни организми, да бидат непосредно ослободени, ако се исполнети сите услови (посебно како што е предвидено во делот 3) и е обезбедена потребната документација (види дел 4).

7. ОДГОВОРНОСТИ НА НАЦИОНАЛНАТА ОРГАНИЗАЦИЈА ЗА ЗАШТИТА НА РАСТЕНИЈАТА ИЛИ ДРУГ НАДЛЕЖЕН ОРГАН ПРЕД И ПО ОСЛОБОДУВАЊЕ

Пред ослободување, Националната организација за заштита на растенијата или другите одговорни органи треба да достават детали за планираното ослободување, кое може да влијае врз соседните земји. За да се олесни размената на информации, деталите за планираните ослободувања треба да се достават до релевантните во регионот Национални организации за заштита на растенијата, пред да се ослободи.

Ако анализата на ризикот од штетни организми не била преземена пред увозот, во согласност со ISPM бр 2 (Упатство за анализа на ризик од штетни организми) и/или ISPM бр. 11 (Анализа на ризик од карантински штетни организми, вклучувајќи и анализа на ризиците по животната средина и живите модифицирани организми, 2004), треба да се преземе пред ослободувањето, имајќи ја во предвид несигурноста, како што е предвидено во овие стандарди. Во прилог на спроведување на процената на ризикот од штетни организми, договорните страни треба да ги предвидат можните влијанија врз животната средина, како што е влијанието на останатите безрбетници.

Националната организација за заштита на растенијата или друг надлежен орган треба да ја верификува ефикасноста на третманот за стерилизација, пред ослободување на стерилните инсекти.

7. 1. ОСЛОБОДУВАЊЕ

Националната организација за заштита на растенијата или друг надлежен орган треба да ги одобри и ревидира задолжителните барања кои се поврзани со ослободувањето на агенсии за биолошка контрола или останати корисни организми. Такви се барањата кои се однесуваат за ослободување само во одредени области. Оваа ревизија може да се користи за промена на барањата, кои се однесуваат на увозот или ослободувањето на организмот.

7. 2. ДОКУМЕНТАЦИЈА

Документацијата која е потребна за пронаоѓање на ослободените агенсии за биолошка контрола или останати корисни организми, треба да биде зачувана од страна на Националната организација за заштита на растенијата или друг надлежен орган.

7. 3. МОНИТОРИНГ И ПРОЦЕНА

Националната организација за заштита на растенијата или друг надлежен орган може да го следи ослободувањето на агенсии за биолошка контрола или останати корисни организми, со цел да го процени и да одговори на влијанието врз дадените и останатите организми. Треба да обезбеди систем за маркирање (означување), за да се олесни препознавањето

на агентот за биолошка контрола (стерилни инсекти) или други корисни организми, во однос на организмот кој е во својата природна животна средина.

7. 4. ИТНИ МЕРКИ

Националната организација за заштита на растенијата или друг надлежен орган на договорната страна-увозник, е одговорен за развивање или усвојување на плановите за итни случаи или процедури, соодветни за употреба во рамките на земјата увозник.

Каде што ќе се појави проблем (инцидентна појава на штетен организам), Националната организација за заштита на растенијата или друг надлежен орган, треба да ги разгледа можните мерки или интервентни активности, за да се обезбеди дека тие се имплементирани и дека сите релевантни страни се информирани.

7. 5. КОМУНИКАЦИЈА

Се препорачува Националната организација за заштита на растенијата или друг надлежен орган да осигури дека локалните корисници, увозниците на агенси за биолошка контрола или останати корисни организми, како и земјоделците, земјоделските организации и другите засегнати страни, се доволно информирани и едуцирани во однос на соодветните мерки и нивната употреба.

7. 6. ИЗВЕСТУВАЊЕ

Договорната страна има обврска да ја извести IPPC, кога организмот користен како агент за биолошка контрола или останат корисен организам ќе покаже карактеристики на штетен организам.